

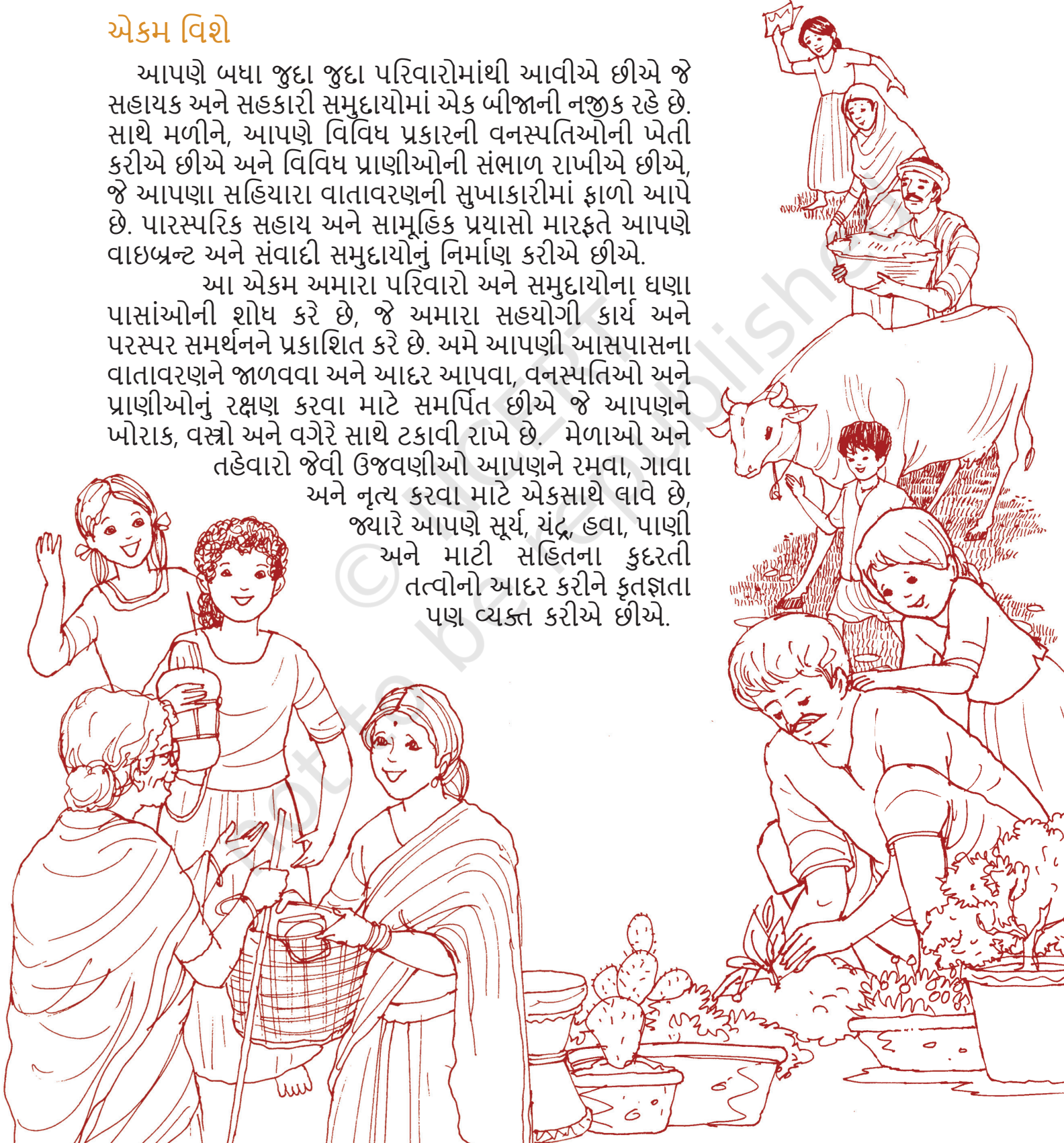
એકમ ૧

આપણા પરિવારો અને સમુદાયો

એકમ વિશે

આપણે બધા જુદા જુદા પરિવારોમાંથી આવીએ છીએ જે સહાયક અને સહકારી સમુદાયોમાં એક બીજાની નજીક રહે છે. સાથે મળીને, આપણે વિવિધ પ્રકારની વનસ્પતિઓની ખેતી કરીએ છીએ અને વિવિધ પ્રાણીઓની સંભાળ રાખીએ છીએ, જે આપણા સહિયારા વાતાવરણની સુખાકારીમાં ફાળો આપે છે. પારસ્પરિક સહાય અને સામૂહિક પ્રયાસો મારફતે આપણે વાઇબ્રન્ટ અને સંવાદી સમુદાયોનું નિર્માણ કરીએ છીએ.

આ એકમ અમારા પરિવારો અને સમુદાયોના ઘણા પાસાંઓની શોધ કરે છે, જે અમારા સહયોગી કાર્ય અને પરસ્પર સમર્થનને પ્રકાશિત કરે છે. અમે આપણી આસપાસના વાતાવરણને જાળવવા અને આદર આપવા, વનસ્પતિઓ અને પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરવા માટે સમર્પિત છીએ જે આપણને ખોરાક, વસ્ત્રો અને વગેરે સાથે ટકાવી રાખે છે. મેળાઓ અને તહેવારો જેવી ઉજવણીઓ આપણને રમવા, ગાવા અને નૃત્ય કરવા માટે એકસાથે લાવે છે, જ્યારે આપણે સૂર્ય, ચંદ્ર, હવા, પાણી અને માટી સહિતના કુદરતી તત્વોનો આદર કરીને કૃતજ્ઞતા પણ વ્યક્ત કરીએ છીએ.

શિક્ષક માટે નોંધ

આ પુસ્તકના ચાર એકમો છે. દરેક એકમનાં ત્રણ પ્રકરણો હોય છે. પ્રથમ એકમ 'આપણા પરિવારો અને સમુદાયો વિશે છે. આ પ્રકરણોમાં આવરી લેવામાં આવેલા મુખ્ય ખ્યાલો નીચે સૂચિબદ્ધ છે.

પ્રકરણ ૧: કુટુંબ અને મિત્રો એક કુટુંબમાં રહેલા જુદા જુદા સભ્યો, તેમના એકબીજા સાથે જોડાયેલા સંબંધો, તેઓ જે પરસ્પર ટેકો પૂરો પાડે છે, અને સંવાદિતાથી સહઅસ્તિત્વમાં રહેવાનો આંતરિક આનંદ દર્શાવે છે.

પ્રકરણ ૨: મેળામાં જવુંએ નજીકના અને દૂરના કુટુંબો વચ્ચેનો સંબંધ અને તેમની આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ પ્રસ્તુત કરે છે. પરિવારોને મેળાની મુલાકાત લેવામાં આનંદ આવે છે, જ્યાં તેઓ વિવિધ સામગ્રીની શોધ કરે છે, વિવિધ લોકોને મળે છે, પ્રવૃત્તિઓમાં વ્યસ્ત રહે છે અને સાથે મળીને આનંદથી ભરેલા વાતાવરણનો આનંદ માણે છે. તેઓ તે પણ શોધી કાઢે છે કે સમુદાયના બધા પરિવારો કેવી રીતે એકબીજાને મદદ કરે છે અને ખુશ રહે છે.

પ્રકરણ ૩: તહેવારોની ઉજવણીમાં વિવિધ પ્રકારના ખાદ્યપદાર્થો, વસ્ત્રો અને સાંસ્કૃતિક પ્રથાઓ જોવા મળે છે, જેનો લોકો તહેવારો દરમિયાન આનંદ માણે છે. તમામ વયના લોકો ખૂબ જ આનંદ સાથે સામુદાયિક તહેવારોમાં ભાગ લે છે અને સાથે મળીને તહેવારોની ઉજવણી કરે છે.

- પ્રવૃત્તિઓ માટે સંબંધિત, સ્થાનિક અને નો કોસ્ટ લર્નિંગ ટીચિંગ મટિરિયલ્સ (એલટીએમ) એકત્રિત કરો. બાળકોને શેરિંગ અને ચર્ચા માટે પ્રકરણ ૧ શરૂ કરતા પહેલા તેમના પરિવારોના ફોટોગ્રાફ્સ લાવવા માટે કહો.
- બાળકોને બતાવવા માટે સામાન્ય ટ્રાફિક ચિહ્નો, સ્થાનિક ખોરાક, ડ્રેસ અને રમકડાં વગેરેના ફોટોગ્રાફ્સ એકત્રિત કરો.
- મુલાકાતીઓ અને મુલાકાતીઓ: મુલાકાતની યોજના બનાવો, બગીચાઓ, મેળાઓ જો કોઈ હોય તો, ટ્રાફિક પાર્ક, સ્થાનિક પોલીસ સ્ટેશનો, ક્લિનિક્સ, બજારો વગેરે. સંસાધન વ્યક્તિઓને આમંત્રિત કરો, દા.ત., પોલીસ વ્યક્તિઓ, ફાયર ફાઇટર્સ, ડોક્ટરો, પાલતુ પ્રાણીવાળા માતાપિતા, દાદા-દાદી, વગેરે, જો મુલાકાત શક્ય ન હોય તો.

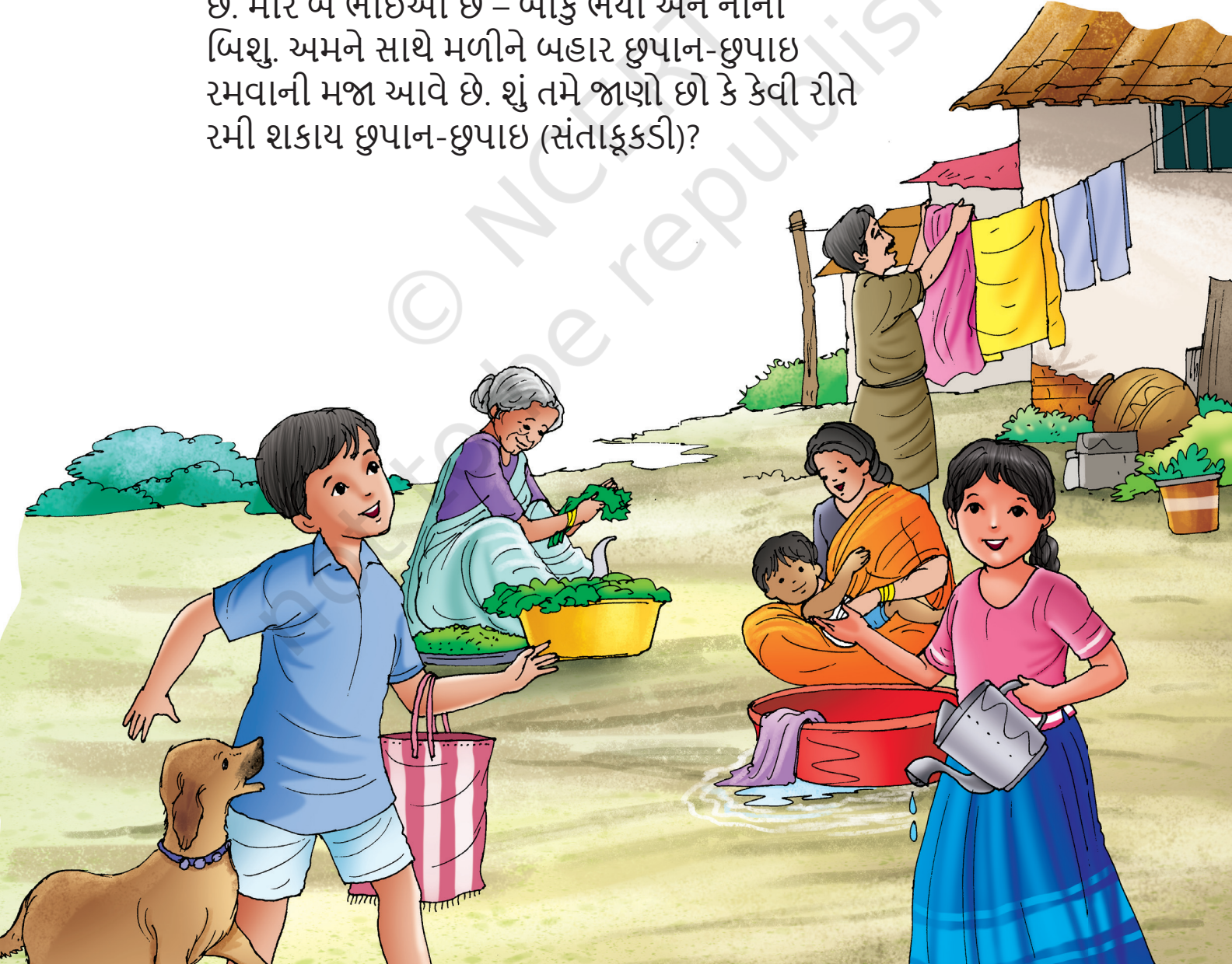
0335CH01

પરિવાર અને મિત્રો

સાથે રમી રહ્યા છીએ

નમસ્તે! મારા ઘરે તમારું સ્વાગત છે! મારું નામ બેલા છે. મારે બે ભાઈઓ છે – બાંકુ ભૈયા અને નાનો બિશુ. અમને સાથે મળીને બહાર છુપાન-છુપાઇ રમવાની મજા આવે છે. શું તમે જાણો છો કે કેવી રીતે રમી શકાય છુપાન-છુપાઇ (સંતાફ્ફડી)?

A colorful illustration of a family playing with a baby. A young boy in a red shirt is lying in a large, woven wicker basket, which is suspended by two thick, light-brown ropes. He is looking up and smiling, with his hands raised. A young girl in a blue shirt and green skirt is sitting next to the basket, also smiling and with her hands raised. A man in a light blue shirt is standing to the right, leaning forward with his hands clasped near his face, looking at the baby. The background is plain white.

સાથે મળીને ગાઈ રહ્યા છીએ

વરસાદના દિવસોમાં, અમે બગીચામાં બનાવેલા એક નાના આશ્રય હેઠળ બેસીએ છીએ. જ્યારે વરસાદ પડે છે ત્યારે બહાર બેસવાની ખૂબ જ મજા આવે છે. અમે અંતાક્ષરી અને સાપસીડી જેવી રમતો રમીએ છીએ. મારી માતા અને દાદી, જેમને અમે દાદીજી કહીએ છીએ, તેઓ વરસાદ દરમિયાન ગરમ ભજીયાં અને ચા બનાવે છે. દાદા-દાદી સહિત અમે બધા સાથે બેસીને ભજીયાંનો આનંદ માણીએ છીએ. ઘણી વાર, મારા દાદીજી વરસાદ વિશે ગીતો ગાય છે. તેમણે અમને કેટલાક ગીતો શીખવ્યા છે, તેથી અમે ગાયકીમાં પણ જોડાઈએ છીએ.

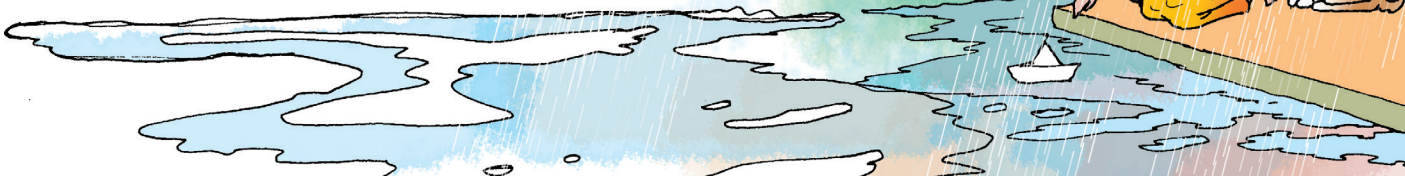

વરસાદનું ગીત

આકાશમાંનાં કાળાં વાદળો તરફ જુઓ,
વરસાદ તો આવશે જ ને, અરે,
વરસાદમાં ભીંજાવાનું આપણને કેવું ગમે છે,
બારીના કાચ પર વરસાદના ટીપાં જુઓ.

કાગળની હોડીઓ આપણે ખાબોચિયામાં જોઈએ છીએ,
ઝાડ પર પક્ષીઓ એકસાથે અટકી ગયા,
મોર તેજસ્વી પીંછાં સાથે નૃત્ય કરે છે,
અરે, કેવું સુંદર વરસાદી દૃશ્ય છે.

—લોકગીતથી પ્રેરિત

ચર્ચા કરો

- બેલાના પરિવારમાં કોણ કોણ સભ્યો છે?
- જ્યારે વરસાદ પડે છે ત્યારે તમે અને તમારા પરિવારના સભ્યો શું કરો છો?
- શું તમે વરસાદના ગીત વિશે વિચારી શકો છો અને વર્ગમાં તમારા મિત્રો સાથે તેને ગાઈ શકો છો?

લખો

તમારા પરિવારના સભ્યોના નામ નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં લખો:

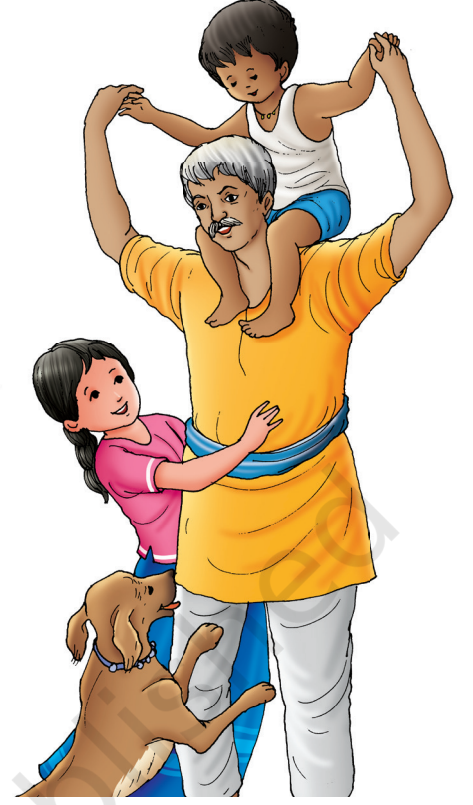
નામ	તમારી સાથેનો સંબંધ	તમે તેમને બોલાવો
ઉર્મિલ	માતાની બહેન	માસી

એક સાથે હસવું

દાદાજી (દાદા)એ બાંકુ અને મને એવી રમતો શીખવી છે કે તેઓ જ્યારે અમારી ઉંમરના હતા ત્યારે તેમના મિત્રો સાથે રમતા હતા. તેઓ કેટલીક રમતોમાં પણ અમારી સાથે જોડાય પણ છે! શિરુ અમારી સાથે જોડાય છે અને આજુબાજુ દોડે છે, ભસતો રહે છે અને આનંદથી પૂંછડી પટપટાવે છે.

અમારા ઘરમાં શિરુનું ખાસ સ્થાન છે. તે અમારા પરિવારનો સભ્ય છે. અમારા મિત્રો પણ તેની સાથે રમવાનું પસંદ કરે છે.

શું તમે જાણો છો કે તમારા દાદા-દાદી જ્યારે નાના હતા ત્યારે તેઓ કઈ રમતો રમતા હતા?

કુટુંબોના પ્રકારો

કુટુંબો મોટાં હોય છે,
કુટુંબો નાનાં હોય છે,
કુટુંબો જુદાં જુદાં હોય છે,
અને અમે તે બધાને પ્રેમ કરીએ છીએ.
એક કુટુંબમાં માબાપ હોય છે,
અને બાળકો પણ,
અને અલબત્ત દાદા-દાદી,
અને બીજા પણ, તમે કહી શકો કે કોણ?

કુટુંબો લોકો છે,
તારી કોને પરવા છે,
મારો પરિવાર ખાસ છે,
અને તારું પણ છે!

તમે બેલાના કુટુંબને મોટું કુટુંબ કહેશો કે નાનું?

પરિવારમાં થોડા અથવા
ઘણા સભ્યો હોઈ શકે છે.
જો તમે તમારા પાડોશમાં
આસપાસ જોશો તો તમને
ઘણા પ્રકારના પરિવારો
જોવા મળશે.

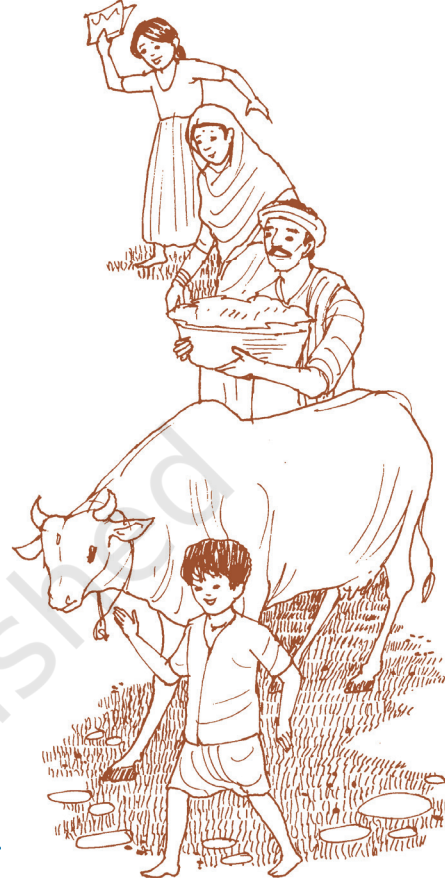
ચર્ચા કરો

- તમે વડીલો અને તમારા પરિવારના અન્ય સભ્યો સાથે કઈ રમતો રમો છો?
- કયા પ્રાણીઓ તમારા ઘરે આવે છે અથવા તમારા ઘરે
- શું તમે ક્યારેય તમારા ઘરે આવતા પ્રાણીઓ સાથે ખોરાક વહેંચ્યો છે? તમારો અનુભવ શેર કરો.
- તમે શા માટે વિચારો છો કે આપણે પ્રાણીઓને દુઃખ પહોંચાડવું જોઈએ નહીં અથવા ચીડવું જોઈએ નહીં?

આપણા પરિવારના સભ્યો, મિત્રો, પડોશીઓ અને સંબંધીઓ આપણને પ્રેમ કરે છે, આપણી સંભાળ રાખે છે અને આપણને ટેકો આપે છે. પરિવારમાં માતા-પિતા (માતા-પિતા), દાદા-દાદી (દાદીજી અને દાદાજી), ભાઈઓ અને બહેનો (જેમ કે બાંકુ અને બેલા) અને અન્ય વડીલો હોઈ શકે છે.

દરેક જણ એકબીજાને પ્રેમ કરે છે અને એકબીજાની સંભાળ રાખે છે. પરિવારો પ્રાણીઓ, વૃક્ષો અને છોડને પણ ચાહે છે અને તેની સંભાળ રાખે છે. ગાય, ભેંસ, ફૂતરા, પોપટ, બિલાડી અને બકરી જેવા પ્રાણીઓ પણ એક પરિવારનો ભાગ બની શકે છે. જે રીતે બેલા અને બાંકુ તેમના પાલતુ, શિરુની કાળજી રાખે છે તે જ રીતે આપણે પ્રાણીઓ પ્રત્યે પ્રેમ અને કાળજી રાખવી જોઈએ.

એકબીજાને મદદ કરવી

પ્રવૃત્તિ

૪

તમે તમારા કુટુંબમાં જોયેલી પ્રવૃત્તિઓને ટિક કરો અને રંગ કરો.

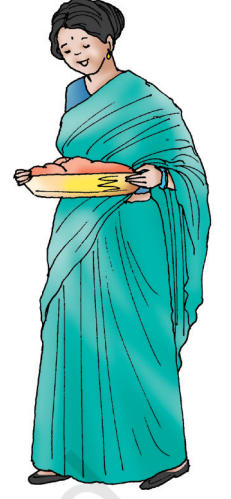
આપણા ઘરોમાં આપણે ઘણી પ્રવૃત્તિઓ સાથે મળીને કરીએ છીએ. મારા વાળ લાંબા છે. મારા દાદીજી મારા વાળમાં તેલ નાખે છે અને હું શાળાએ જઉં તે પહેલા સવારે તેને ગૂંથી આપે છે. જ્યારે તે આ કરી રહી હોય ત્યારે તે એક ગીતનું ગુંજન કરતી હોય છે. તેની વાત સાંભળીને મને આનંદ થાય છે. મેં તેની પાસેથી ઘણાં ગીતો શીખ્યા છે. મારા માતાપિતા રસોઈ અને સફાઈથી લઈને કરિયાણાની ખરીદી સુધીના ઘરના બધા કામમાં એકબીજાને મદદ કરે છે

મારા દાદાજીને બાગકામ કરવું ગમે છે. બાંકુભાઈ ભૈયા અને હું અમારા માતાપિતા અને દાદા-દાદીને તેમના રોજિંદા કેટલાક કામમાં મદદ કરીએ છીએ. બાંકુ ભૈયા શાકભાજીની સફાઈ અને કાપણી કરવામાં મદદ કરે છે જ્યારે હું મારા દાદાજીને બગીચામાં મદદ કરું.

અમારા સૌથી નજીકના મિત્રમાંની એક મુન્ની છે. તે અને તેની માતા, કુસુમમાસી મૌસી (માતાની નજીકની મિત્ર, જે એક બહેન જેવી છે) અમારા ઘરની નજીક રહે છે. કુસુમ મૌસી ઉત્તમ રસોઈયા છે. તે તહેવારો દરમિયાન અમારા માટે સ્વાદિષ્ટ મીઠાઈઓ અને વિશેષ વાનગીઓ બનાવે છે. તે અને મુન્ની અમારા ઘરના બધા તહેવારોમાં અમારી સાથે જોડાય છે.

મુન્ની રંગોળી ખૂબ જ સરસ બનાવે છે. તે, વિવિધ સૂકા ફૂલોથી બનેલા રંગોનો ઉપયોગ કરે છે. ક્યારેક, તે પાંદડા અને ફૂલોનો પણ ઉપયોગ કરે છે. મને તેની મદદ કરવી ગમે છે.

દોરી

તમારા પરિવારના સભ્યો એકબીજાને કેવી રીતે મદદ કરે છે તે બતાવવા માટે તમે કેટલાક વધુ ચિત્રો દોરી શકો છો.

આપણે બધા આપણા પરિવારના સભ્યો અને પડોશીઓ પાસેથી ઘણી વસ્તુઓ શીખીએ છીએ.

- તમે તમારા પરવાર પાસેથી શું શીખ્યા છો અને કોની પાસેથી?
- શું કોઈ તમારી પાસેથી કંઈ શીખ્યું છે

પ્રવૃત્તિ

૨

જમીન પર પડેલા કેટલાક પાંદડા અને ફૂલો એકત્રિત કરો અને તેના દ્વારા રંગોળી બનાવો.

ચર્ચા કરો

- તમે તમારા પરવારને કેવી રીતે મદદ કરો છો?
- પરિવારમાં કેટલાક લોકોને ખાસ કાળજી અને આધારની જરૂર હોય છે જેમ કે દાદા-દાદી, નાના બાળકો અથવા બીમાર વ્યક્તિ. તમે તેમને કેવી રીતે મદદ કરો છો?

લખો

- તમારા પરિવારમાં સૌથી વૃદ્ધ વ્યક્તિ કોણ છે?

- તમારા પરિવારમાં સૌથી નાની ઉંમરની વ્યક્તિ કોણ છે?

- તમારા કુટુંબમાં સૌથી ઉંચી વ્યક્તિ કોણ છે?

- શું તમારા પરિવારમાં કોઈ એવા સભ્યો છે જે તમારી સાથે ન રહેતા હોય? તેઓ કોણ છે અને તેઓ ક્યાં રહે છે? તમે તેમને કેટલી વાર મળો છો?

શિક્ષક માટે નોંધ

બાળકોને સમજાવો કે વિવિધ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરીને રંગોળી બનાવી શકાય છે. પ્રવૃત્તિ ૨ વર્ગખંડના ફ્લોર પર, દેખરેખ હેઠળ કરી શકાય છે.

- તમારા મિત્રોના નામ શું છે જે તમારી સાથે ઘરે અથવા તમારા પડોશમાં રમે છે?

પ્રવૃત્તિ

3

નીચેની તસવીરો જુઓ અને બેલાના તેના પરિવારના તમામ સભ્યો સાથેના સંબંધોને લખો.

પ્રવૃત્તિ

૪

તમારા પરિવારના સભ્યોનું ચિત્ર દોરો અને તેમની સાથેના તમારા સંબંધો લખો. તમે પૃષ્ઠ ૧૩ પર આપેલ ઉદાહરણ જોઈ શકો છો.

લખો

તમારા પરિવારની મુલાકાત લેનારા સંબંધીઓના નામ લખો. તેમનો તમારી સાથે શું સંબંધ છે? તે પણ લખો.

સંબંધીનું નામ	તમારો સંબંધ કેવી રીતે છે?	તમે તેમને શું કહો છો?

એક પરિવારમાં, અમે બેલા અને બાંકુની જેમ જ ઘરના રોજિંદા કામમાં ભાગ લઈએ છીએ. અમારા પરિવારમાં એવા સંબંધીઓ પણ શામેલ છે જેઓ અમારી સાથે ન રહી શકે. તેઓ આપણા માતાપિતા (માતા અથવા પિતા) દ્વારા આપણી સાથે સંબંધિત છે

- બેલાના પરિવારમાં દરેક જણ કોઈને કોઈ કામ કરે છે.
- તમારા પરિવારમાં કોણ શું કામ કરે છે?
- જાણો અને પૃષ્ઠ ૧૬ પરનું કોષ્ટક ભરો

કાર્ય	કોણ કરે છે?
રસોઈનો ખોરાક	
પાણી આપતા છોડ	
વસ્તુઓ સુધારવી (ઘરગથ્થુ ચીજવસ્તુઓનું સમારકામ કરવું, સીવણનાં બટનો વગેરે)	
ઘરની સાફસફાઈ	
બજારમાંથી વસ્તુઓ ખરીદવી	

તમે તમારા પરિવારના સભ્યો તમારા ઘરમાં કરે છે તે અન્ય કાર્યોને સૂચિમાં ઉમેરી શકો છો.

પરિવાર અને મિત્ર સાથે આનંદ

તે દિવસે રજા હતી! અમે બધા અમારા દાદાજી સાથે બગીચામાં ગયા હતા. જ્યારે અમે ત્યાં પહોંચ્યા ત્યારે અમારા ઘણા મિત્રો પિથુ રમી રહ્યા હતા. નિકુ, રિકી, રોહિત, રોની અને તારા ઝડપથી દોડતા હતા અને પથ્થરોને ફટાફટ મૂકવા એકબીજાને બૂમ પાડતા હતા.

અમે તેમની સાથે જોડાયા અને બે ટીમો બનાવી. દાદાજી એક બોલ લાવ્યા. તેમણે પથ્થરો પર બોલ ફેંક્યો અને તેમને વેરવિખેર કરી દીધા! અમે શક્ય તેટલી ઝડપથી પથ્થરોનો ઢગલો કરવા દોડ્યા. રોહિત, નિકુ અને રોનીએ અમને હરાવવા માટે બોલથી મારવાનો પ્રયાસ કર્યો.

અમને મજા પડી ગઈ. થોડા સમય પછી અમને થાક લાગવા માંડ્યો એટલે દાદાજીએ થોડી

વાર આરામ કરવાનું કહ્યું. લગભગ ૨૦ મિનિટ પછી તેમણે અમને થોડો આઈસક્રીમ ખરીદી આપ્યો . ટૂંક સમયમાં જ અંધારું થવા લાગ્યું અને અમે ઘરે ગયા. અમને એકબીજાની સાથે રમવાની, હસવાની અને ખાવાની ખૂબ જ મજા આવી!

ચાલો આપણે મનન કરીએ

અ. લખો

૧. કુટુંબના સભ્યો એકબીજા પ્રત્યેનો પ્રેમ અને કાળજી કેવી રીતે દર્શાવે છે?
૨. તમે તમારા મિત્રો સાથે કઈ રમતો રમો છો?

બ. દોરો

તમે તમારા પરિવાર સાથે મળીને જે આનંદ માણો છો તે કેટલીક ખુશ ક્ષણો દોરો.

ક. ચર્ચા કરો

૧. તમારા કુટુંબના વડીલો પાસેથી તમે શું શીખો છો?
૨. આપણે આપણા કુટુંબના લોકો માટે આપણો પ્રેમ અને કાળજી કેવી રીતે દર્શાવી શકીએ
૩. આપણે બીજા ઘણા લોકોની કાળજી લઈએ છીએ જેઓ આપણા પરિવારમાં નથી. તેઓ કોણ છે? આપણે તેમની કેવી રીતે કાળજી રાખીએ છીએ

ડ. પ્રવૃત્તિ

શોધો અને વર્તુળ દોરો

નીચેના કોષ્ટકમાં રમતોને લગતા પાંચ શબ્દોનું વર્તુળ બનાવો. એક ઉદાહરણ તમારા માટે કરવામાં આવ્યું છે

પી	એ	ડી	સી	એફ	આર	ઝેડ
કે	એલ	એમ	જે	ટી	ઓ	પી
બી	એ	એલ	એલ	આર	સી	સી
પ્ર	એલ	યુ	ડી	ઓ	એચ	ટી
એન	એચ	બી	એ	ટી	ઈ	ઓ
ઈ	એન	એન	એમ	સી	એસ	વાય
ટી	ઈ	એફ	એલ	એફ	એસ	એસ

